# Sprawdzian z oświecenia (język polski)

**Grupa A**

Epoka w literaturze polskiej, lata ok. 1764–1795

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 22

10 zadań, 22 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

**Zadanie 1.** (0–1 pkt)

Kleant w akcie V mówi Orgonowi: „Z jednej ostateczności zaraz wpadasz w drugą". Co to zdanie mówi o głównej wadzie Orgona?

(A) Orgon jest zbyt uległy wobec żony – bezkrytycznie słucha Elmiry i nie potrafi przeciwstawić się jej zdaniu, przez co traci autorytet głowy rodziny

(B) Orgon jest po prostu głupi i nic się na to nie poradzi

(C) Orgon nie potrafi myśleć umiarkowanie – przerzuca się ze ślepego uwielbienia na ślepą nienawiść, nie ucząc się rozróżniać pozorów od prawdy

(D) Orgon jest chory psychicznie i potrzebuje leczenia

*Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.*

**Zadanie 2.** (0–1 pkt)

Które postacie od początku widzą obłudę Tartuffe'a i próbują otworzyć oczy Orgonowi?

[A] Pani Pernelle – matka Orgona

[B] Doryna – garderobiana, która otwarcie drwi z Tartuffe'a

[C] Damis – syn Orgona, który chce zdemaskować obłudnika

[D] Kleant – szwagier, który spokojnie argumentuje

*Zaznacz wszystkie poprawne odpowiedzi.*

**Zadanie 3.** (0–3 pkt)

Dopasuj gatunek do jego funkcji w oświeceniu.

| | | |
|---|---|---|
| 1. satyra | … | A. pouczenie przez alegorię |
| 2. bajka | … | B. ostra krytyka społeczna |
| 3. komedia | … | C. krytyka śmiesznych wad |

*Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.*

**Zadanie 4.** (0–5 pkt)

Dopasuj rekwizyt lub znak do jego funkcji w akcji komedii.

| | | |
|---|---|---|
| 1. stół w salonie | … | A. dowód, którym Tartuffe obciąża Orgona przed księciem |
| 2. kaszel Elmiry | … | B. pokaz fałszywej wstydliwości Tartuffe'a |
| 3. szkatułka Argasa | … | C. kryjówka, z której Orgon podsłuchuje Tartuffe'a |
| 4. akt darowizny | … | D. sygnał ostrzegawczy dla ukrytego męża |
| 5. chustka podana Dorynie | … | E. podstawa roszczenia Tartuffe'a do domu Orgona |

*Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.*

**Zadanie 5.** (0–1 pkt)

Uzupełnij słowa Podkomorzego o skutkach cudzoziemskiego wychowania: młodzieniec, mając przed sobą obce wzory, „Wie dobrze kto jest Vestris, nie wie kto (1) _____”.

(1) do wyboru: Batory / Żółkiewski / Sobieski / Chrobry

**Zadanie 6.** (0–3 pkt)

Uzupełnij luki, wybierając wyrażenia z listy.

Sługa sądowy przedstawia się jako Loyal i mówi, że ród wiedzie z (1) _____. Urząd woźnego sprawuje od (2) _____ lat. Doryna komentuje na stronie, że ten pan Loyal ma bardzo (3) _____ minę.

(1) Burgundii / Prowansji / Normandii / Bretanii
(2) pięćdziesięciu / czterdziestu / trzydziestu / dwudziestu
(3) nielojalną / łagodną / szlachetną / poczciwą

**Zadanie 7.** (0–2 pkt)

Co Marianna proponuje ojcu w akcie IV, scenie III, błagając go o zerwanie zaręczyn z Tartuffe’em, i jak Orgon na to reaguje?

**Zadanie 8.** (0–2 pkt)

Na podstawie relacji Doryny z aktu I, sceny II wyjaśnij, jak zmienił się Orgon, i wskaż przyczynę tej zmiany.

**Zadanie 9.** (0–2 pkt)

Wyjaśnij, jak Tartuffe uzasadnia Elmirze, że ich romans nie będzie grzechem (akt IV).

**Zadanie 10.** (0–2 pkt)

Wyjaśnij znaczenie obrazu okrętu, którym kończy się satyra „Świat zepsuty", i jego związek z wcześniejszą częścią utworu.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/polski/oswiecenie

# Sprawdzian z oświecenia (język polski)

**Grupa B**

Epoka w literaturze polskiej, lata ok. 1764–1795

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 22

10 zadań, 22 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

**Zadanie 1.** (0–1 pkt)

Czym Tartuffe grozi Orgonowi, gdy ten go wypędza z domu?

Ⓐ Grozi klątwą kościelną — zapowiada, że jako pobożny człowiek wystara się u biskupa o ekskomunikę Orgona

Ⓑ Oznajmia, że dom należy do niego na mocy darowizny Orgona, i grozi szkatułką z kompromitującymi dokumentami

Ⓒ Grozi, że odeśle rodzinę Orgona do więzienia za długi, które Orgon zaciągnął u niego w tajemnicy

Ⓓ Ucieka z pieniędzmi Orgona za granicę, zabierając ze sobą kosztowności Elmiry i srebra rodzinne

*Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.*

**Zadanie 2.** (0–1 pkt)

Czym Orgon tłumaczy Mariannie i Dorynie, że nie dotrzyma słowa danego Waleremu?

Ⓐ Tym, że Walery nie ma majątku i nie zapewni Mariannie dostatniego życia.

Ⓑ Tym, że Walery obraził Tartuffe'a przy świadkach i nie chce go przeprosić.

Ⓒ Tym, że Marianna jest jeszcze za młoda na małżeństwo i musi poczekać.

Ⓓ Tym, że Walery jest graczem, uchodzi za libertyna i rzadko bywa w kościele.

*Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.*

**Zadanie 3.** (0–3 pkt)

Dopasuj gatunek oświeceniowy do jego funkcji.

| | | |
|---|---|---|
| 1. komedia | … | A. alegoryczne pouczenie |
| 2. satyra | … | B. ostra krytyka |
| 3. bajka | … | C. śmieszenie i pouczanie |

*Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.*

**Zadanie 4.** (0–5 pkt)

Dopasuj postać do wypowiedzi lub czynu z aktu I.

| | | |
|---|---|---|
| 1. Doryna | … | A. twierdzi, że pani Oronte jest skromna, bo już grzeszyć nie może |
| 2. Kleant | … | B. zapowiada, że prędzej czy później dojdzie z Tartuffe'em do wybuchu |
| 3. Orgon | … | C. opowiada, jak Tartuffe podawał mu w kościele wodę święconą |
| 4. Pani Pernelle | … | D. wymienia Arystona, Peryandra i Oronta jako ludzi prawdziwie pobożnych |
| 5. Damis | … | E. powołuje się na doktora, który zebrania towarzyskie nazwał diabelskimi młynami |

*Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.*

**Zadanie 5.** (0–1 pkt)

Uzupełnij: wchodząc na scenę w akcie III, Tartuffe głośno każe Wawrzyńcowi złożyć do swoich rzeczy dyscyplinę z (1) _____ .

(1) do wyboru: różańcem / brewiarzem / krzyżykiem / włosianką

**Zadanie 6.** (0–3 pkt)

Uzupełnij luki, wybierając wyrażenia z listy.

Orgon poznał Tartuffe'a w (1) _____. Tartuffe zyskał jego zaufanie, udając (2) _____. Orgon nazywa Tartuffe'a swoim (3) _____ i kocha go bardziej niż rodzinę.

(1) karczmie / teatrze / kościele / pałacu
(2) dzielnego żołnierza / uczonego lekarza / pokornego, pobożnego żebraka / bogatego kupca
(3) ojcem / bratem / kuzynem / sługą

**Zadanie 7.** (0–2 pkt)

Jak Frozyna manipuluje Harpagonem? Podaj przykłady jej argumentów.

**Zadanie 8.** (0–2 pkt)

Przedstaw dwa argumenty, którymi Doryna w akcie II, scenie II próbuje odwieść Orgona od wydania Marianny za Tartuffe'a.

**Zadanie 9.** (0–2 pkt)

Wyjaśnij, co przepowiednie polityczne Starosty wygłaszane przy śniadaniu (akt I, scena 2) mówią o nim jako o postaci. Uwzględnij reakcję Podkomorzyny.

**Zadanie 10.** (0–2 pkt)

Wyjaśnij, na czym polega konflikt Walerego i Marianny w akcie II, scenie IV, i jak zostaje rozwiązany.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/polski/oswiecenie

KLUCZ ODPOWIEDZI · DLA NAUCZYCIELA

# Sprawdzian z oświecenia (język polski)

## Grupa A

**1.** (1 pkt) **C**

**2.** (1 pkt) **B, C, D**

**3.** (3 pkt) **1–B, 2–A, 3–C** — po 1 pkt za parę

**4.** (5 pkt) **1–C, 2–D, 3–A, 4–E, 5–B** — po 1 pkt za parę

**5.** (1 pkt) **(1) Batory**

**6.** (3 pkt) **(1) Normandii; (2) czterdziestu; (3) nielojalną** — po 1 pkt za lukę

**7.** (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Marianna klęka i prosi, by ojciec oddał Tartuffe'owi swój majątek i jej własny, byle ocalił dziecko i pozwolił jej zamknąć się w klasztornej celi. Orgon na stronie przyznaje, że jest wzruszony, ale każe sercu trzymać się stale. Potem kpi, że zakonnica wylazła naprędce, i poleca córce przemóc wstręt, bo umartwienie zmysłów to zasługa dla nieba.
Punktacja: Propozycja: niech ojciec odda Tartuffe'owi swój majątek, a nawet jej posag, byle nie kazał jej za niego wychodzić; prosi o pozwolenie spędzenia reszty życia w klasztorze (1 pkt) + reakcja: Orgon jest na chwilę wzruszony, ale się zatwardza, drwi, że zakonnica wylazła, i każe jej zwyciężyć wstręt, bo umartwienie zmysłów to zasługa dla nieba (1 pkt). Maks. 2 pkt.

**8.** (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Doryna przypomina, że Orgon w służbie królewskiej dawał dowody odwagi i był pełen męskiej rozwagi. Teraz chodzi jakby ogłupiały, nazywa Tartuffe'a bratem, kocha go bardziej niż żonę i dzieci, zwierza mu sekrety i daje pierwsze miejsce przy stole. Przyczyną jest Tartuffe, który zna swą ofiarę i omamia go pozorami, wyłudzając pieniądze.
Punktacja: Opis dawnego Orgona: odważny, rozważny, zasłużony w służbie królewskiej (1 pkt) + opis obecnego: ogłupiały, kocha Tartuffe'a bardziej niż żonę i dzieci, powierza mu sekrety; wskazanie przyczyny — zaślepienie Tartuffe'em, który go omamia pozorami (1 pkt). Maks. 2 pkt.

**9.** (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Tartuffe przedstawia dwa argumenty: 1) Kazuistyczny: istnieje „nauka, co w miarę potrzeb się przemienia, by rozluzować węzły naszego sumienia" – czyli można dopasować moralność do sytuacji. 2) Argument tajemnicy: „złe jest wtedy tylko, kiedy świat wie o nim; tylko zgorszenie za błąd trzeba liczyć w życiu, a ten wcale nie grzeszy, kto grzeszy w ukryciu". To demaskuje całą „moralność" Tartuffe'a: nie chodzi mu o dobro, lecz o pozory.
Punktacja: Wskazanie pierwszego argumentu – kazuistycznego: Tartuffe powołuje się na „naukę", która pozwala dostosować moralność do okoliczności i rozluźnić węzły sumienia (1 pkt); wskazanie drugiego argumentu – tajemnicy/zgorszenia: Tartuffe stwierdza, że grzechem jest tylko to, co wyjdzie na jaw, a kto grzeszy w ukryciu, wcale nie grzeszy (1 pkt).

**10.** (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Okręt w burzy to ojczyzna zagrożona klęską, majtkowie i żeglarz — obywatele i ich przywódca. Poeta najpierw oskarża współczesnych o zepsucie i nierząd, który nas zgubił i oddał cudzym w łup, ale nie kończy rozpaczą: okręt nie zatonie, jeśli wszyscy zgodnie staną w obronie. Poczciwiej zostać na okręcie — ocalić lub zginąć — niż się ratować w pojedynkę.
Punktacja: Odczytanie okrętu jako alegorii ojczyzny/państwa w kryzysie, a burzy jako zagrożenia (1 pkt) + wyjaśnienie związku: po diagnozie zepsucia i nierządu poeta wzywa do zgodnego ratowania kraju — lepiej ocalić lub zginąć niż opuścić okręt (1 pkt). Maks. 2 pkt.

## Grupa B

**1.** (1 pkt) **B**

**2.** (1 pkt) **D**

**3.** (3 pkt) **1–C, 2–B, 3–A** — po 1 pkt za parę

**4.** (5 pkt) **1–A, 2–D, 3–C, 4–E, 5–B** — po 1 pkt za parę

**5.** (1 pkt) **(1) włosianką**

**6.** (3 pkt) **(1) kościele; (2) pokornego, pobożnego żebraka; (3) bratem** — po 1 pkt za lukę

**7.** (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Frozyna doskonale zna słabości Harpagona i każdy argument dostosowuje do jego skąpstwa: 1) Mówi, że Marianna woli starszych mężczyzn od młodych (schlebia próżności). 2) Zapewnia, że Harpagon wygląda młodziej niż niejeden dwudziestopięciolatek. 3) Przekonuje, że brak posagu to ZALETA – oszczędna dziewczyna nie będzie rozrzutna. 4) Wylicza „oszczędności" Marianny jako jej „posag". Pochlebstwa o wyglądzie i o upodobaniu Marianny do starców Harpagon przyjmuje chętnie, ale wyliczania „posagu" z oszczędności nie kupuje: „Chyba kpisz, Frozyno, żeby wmawiać mi jako posag wszystkie wydatki, których nie będzie robiła!".
Punktacja: Podanie przykładu manipulacji Frozyny opartego na skąpstwie Harpagona, np. brak posagu jako zaleta lub „wyliczanie oszczędności" Marianny (1 pkt); podanie drugiego przykładu odwołującego się do próżności lub innej słabości Harpagona, np. komplementowanie jego wyglądu lub twierdzenie, że Marianna woli starszych mężczyzn (1 pkt).

**8.** (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Po pierwsze, Doryna zauważa, że Tartuffe chwali się szlachectwem, a ta próżność z pobożnością się nie zgadza, bo ambicja nie łączy się z pokorą. Po drugie, ostrzega, że kobieta wydana za mąż wbrew woli naraża swoją cnotę, a ojciec, który gwałtem przymusza córkę, bierze przed Bogiem rachunek za jej błędy.
Punktacja: Po 1 pkt za każdy poprawnie przedstawiony argument zgodny z tekstem, np.: szczycenie się szlachectwem to próżność niezgodna z pobożnością; małżeństwo wbrew woli naraża cnotę żony, a ojciec, który przymusza córkę, odpowiada przed Bogiem za jej błędy; Tartuffe nie ma majątku (zięć goły). Maks. 2 pkt.

**9.** (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Starosta z pełną powagą ogłasza, że wojna potrwa „lat osiemnaście i dziewięć miesięcy", że Rosja odda Krym i zabierze Chiny, a Turczyn będzie pośrednikiem; Polsce radzi sojusz tylko z dalekimi krajami — Hiszpanią, Portugalią, Ameryką. To gaduła, który nie rozumie polityki, a udaje wszechwiedzącego. Podkomorzyna dopowiada ironicznie: z Persami, Tatarami albo z Siczą — a on nie wyczuwa kpiny i przyznaje jej rację.
Punktacja: Wskazanie treści przepowiedni: wojna potrwa lat osiemnaście i dziewięć miesięcy, fantastyczne przymierza mocarstw, Polska ma łączyć się tylko z dalekimi państwami (1 pkt) + wniosek: Starosta to gaduła i domorosły polityk bez wiedzy, jego pewność siebie jest komiczna; Podkomorzyna ośmiesza go ironiczną propozycją sojuszu z Persami i Tatarami (1 pkt). Maks. 2 pkt.

**10.** (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Marianna, zapytana o wolę, odpowiada, że nie wie, więc Walery z urazy radzi jej iść za Tartuffe'a. Ona z kolei z dumy przyjmuje tę radę, a Walery zapowiada, że znajdzie inną. Oboje udają obojętność i kilka razy próbują odejść. Doryna zatrzymuje ich, każe podać sobie ręce i mówi, że kochają się bardziej, niż im się zdawało, a potem obmyśla plan zwłoki.
Punktacja: Wyjaśnienie przyczyny: Marianna czeka na radę, Walery z urażonej dumy radzi jej wyjść za Tartuffe'a, a ona z przekory przyjmuje radę — oboje udają obojętność (1 pkt) + rozwiązanie: Doryna zatrzymuje oboje, łączy ich ręce, godzi ich i obmyśla plan odwlekania ślubu (1 pkt). Maks. 2 pkt.

## Skala ocen (orientacyjna, 22 pkt w każdej grupie)

| | |
|---|---|
| bardzo dobry (5) | 20–22 pkt |
| dobry (4) | 17–19 pkt |
| dostateczny (3) | 11–16 pkt |
| dopuszczający (2) | 7–10 pkt |
| niedostateczny (1) | 0–6 pkt |

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/polski/oswiecenie**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.